

Helen Eelmets
Tartu Ülikool
Lääne 8, 41533 Jõhvi
tel +372 56 492351

Johan Skyttes och Georg Stiernhielms anda i Estlands kultur- och vetenskapsliv

Detta projekt är en diplomuppsats. Projektets syfte är att jämföra två svenskar – Johan Skytte och Georg Stiernhielm, som både har bott och arbetat i Estland på 1600-talet och ingår i en lång rad av kulturpersonligheter i universitetsstaden Tartu (Dorpat).

Det var ämbetsmannagärning som gav både Stiernhielm och Skytte försörjning. Det finns många liknande drag i Skyttes och Stiernhielms liv, levnadsöden och karriär. Båda två var födda i en icke-adlig familj. Tack vare sin begåvning var de bägge välutbildade och framgångsrika i livet. Skytte och Stiernhielm fick adelskap och gjorde bra karriär.

Jag vill också undersöka hurdana var Johan Skytte och Georg Stiernhielm som människor, vilka var deras egenskaper och bekantskapskrets. Jag vill också veta om de överhuvudtaget hade kontakter med ester och vad de visste om estlandssvenskar och deras problem.

Det var generalguvernören Johan Skytte som kallade Georg Stiernhielm till Tartu. Georg Stiernhielm verkade en ganska lång tid i Tartu (från 1630 till 1656). Många av Stiernhielms skrifter har tillkommit i Tartu. Georg Stiernhielm (1598–1572) betraktas som den svenska skaldekonstens fader och hans mest kända verk *Hercules* är en mycket viktig skrift i den svenska poesins utveckling.

Mindre känt är det att han skrev första versionen av “*Hercules*” i Estland 1648 och dessutom med vänster hand. Stiernhielm var under 1630–1650-talen i det svenska Livland, först och främst jobbade han som assessor vid Dorpats hovrätt. Den nyadlade Stiernhielm kom i konflikt med de bördsstolta balttyska adelsmännen. Stiernhielm lärde sig också något estniska som han använde i sin diktning på blandspråk. Hans ättlingar bodde kvar på släktgodset Vasula i Livland ända till 1921.

Gustav II Adolf ville knyta de baltiska provinserna närmare till Sverige och han anlät Johan Skytte i den här frågan. Främst var det just rättsväsendet som skulle bringas i överensstämmelse med det svenska. 1630 invigdes den nya hovrätten i Dorpat.

Johan Skytte var generalguvernör i Livland, Ingermanland och Karelen. Johan Skytte bar före adlandet namnet *Schroderus*. Han var under en tid lärare åt den blivande kungen Gustav II Adolf. 1622 blev han universitetskansler vid Uppsala universitet. Den skytteanska professuren tillhör idag de äldsta professurerna i världen. Skytte är också känd för att han gav noggranna föreskrifter om hur professorn skulle bedriva sin undervisning.

Numera ger Tartu Universitet ut medaljer, som bär namnet till kansler Skyttes ära. Varje år tilldelas medaljer till personer, som har gjort betydelsefulla insatser inom högskolelivet i Tartu.